

**Photograph courtesy of the LSE
Press Office**

MICHEAL OAKESHOTT

MUHAFAZAKÂR OLMAK ÜZERİNE*

•
Michael Oakeshott

Çeviri: İsmail Seyrek**

Muhafazakâr olarak bilinen tavidan genel açıklayıcı prensiplerin çıkarılmasının imkânsız olduğu (veya eğer imkânsız değilse, o zaman buna kalkışmanın faydalı olmayacak şekilde ümitsizliği) yönündeki genel inanç, benim paylaştığım bir inanç değildir. Genel düşünce üslûbu içinde muhafazakâr davranışın isteyerek açıklama uyandırmaması ve sonuç olarak bu türden açıklamayı üstlenmekte açık bir gönülsüzlüğün varlığı doğru olabilir; fakat yapmaya değer bu türden yorumlar için muhafazakâr davranışın herhangi bir başkasından daha az seçilmeye layık olduğu varsayılmaz. Bununla beraber, burada meşgul olmaya niyetlendiğim iş bu değildir. Benim mevzuum bir itikat veya bir doktrin değil, bir mizaçtır. Muhafazakâr olmak belli biçimlerde düşünme ve davranma eğiliminde olmaktır; belli tür davranışları ve beşerî durumların şartlarını diğerlerine tercih etmektir; belli tür seçimleri yapmaya eğilim göstermektir. Burada benim yapmak istediğim, bu mizacı genel prensiplerin

* Micheal Oakeshoot, "On Being Conservative", *Rationalism in Politics and Other Essays*, J.W. Arrowsmith Ltd., New York, 1962.

** Yrd. Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, Çorum İ.İ.B.F. Öğretim Üyesi.

konusu haline getirmekten çok, çağdaş karakterinde görüldüğü gibi yorumlamaktır.

Çoğu zaman yanlış anlaşılmuş olmasına rağmen, bu mizacın genel niteliklerini ayırt etmek zor değildir. Bu nitelikler başka bir şeyi arzulamak veya aramaktan çok, mevcut olandan yararlanma ve kullanma; geçmişte olandan veya olması mümkün olandan ziyade mevcut olandan zevk alma eğilimine odaklanır. Tefekkür, sonuç olarak geçmişten bir miras ya da bir hediyenin kabulü olan mevcut için uygun bir minnettarlığı ortaya çıkarabilir; fakat geçip gitmiş olanın saf bir putlaştırılması yoktur. İtibar edilen şimdiki zamandır; ne uzak antikiteyle bağlantıları sebebiyle ne de herhangi bir olası alternatiften daha fazla takdire şayan olarak tanıdığı için, aksine onun aşinalığı yüzünden itibar edilmektedir: *'Verveille doch, do bist so schon'***** değil, fakat *Benimle kal çünkü ben sana bağlandım.*

Eğer şimdiki zaman, kullanılacak veya hoşlanılacak çok az şey veren veya hiçbir şey vermeyen kıraç bir şey ise, o zaman bu eğilim zayıf olacak veya tamamen yok olacaktır; eğer şimdiki zaman dikkat çekici bir şekilde düzensiz ise, bu eğilim kendisini, daha sağlam basacağı bir yer için ve sonuç olarak bir yardım ihtiyacı içinde geçmişin bir açıklamasına yönelik bir arayışta gösterir; fakat hoşlanılacak çok şey olduğunda bu eğilim tipik olarak kendini ortaya koyar ve bu net kayıp riski ile birleştiğinde en güçlü olacaktır. Kısacası bu, zevk fırsatları bakımından bir derece zengin, fakat kayıplara kaygısız kalmaya tahammül açısından o kadar da zengin olmayan; göz kulak olmayı öğrendiği bazı şeyleri kaybetmenin şiddetle farkında olan bir adama uygun bir mizaçtır. Bu eğilim, yaşlılarda, onların kayıplara karşı daha hassas olmalarından değil, aksine dünyalarının kaynaklarının bütünüyle daha fazla farkında olmaları ve bu yüzden de bunları daha az olasılıkla yetersiz bulma eğiliminde olmalarından dolayı gençlerden daha doğal görülecektir. Bazı insanlarda, sadece dünyalarının onlara ne sunması gerektiğini göz ardı ettikleri için bu mizaç zayıftır: Şimdiki zaman onlara sadece uygunsuz şeylerin bir yeri olarak görülür.

○ zaman muhafazakâr olmak, aşına olunanı bilinmeyene, denenmiş denememiş, gerçeği gizeme, fiilî olanı olası olana, sınırlıyı sınırlanmamışa, yakını uzağa, kâfiyi çok bol olana, elverişliyi mükemmele ve şu anki gülüşü hayalî neşeye tercih etmektir. Aşına olunan ilişki ve sadakatler, daha kârlı bağlılıkların cazibesine tercih edilecektir; kazanmak ve genişlemek; tutmak, yetiştirmek ve zevk almaktan daha az önemli ola-

*** "Elbette duracaksın (oturup kalacaksın) sen zaten oldum olası öylesin." (Ç.N.)

caktır; kaybın kederi, yeniliğin veya vaat edilenin heyecanından daha şiddetli olacaktır. Muhafazakar olmak kendi şansına dayanmak, kendi araçlarının seviyesinde yaşamak ve kendisine ve kendi şartlarına benzer daha büyük tekamül isteği ile tatmin olmaktır. Bazı insanlar için bizzat bunun kendisi bir seçimdir; diğerleri için ise sıklıkla veya nadiren tercihlerinde ve kaçınımlarında görülen bir eğilimdir; bizzat seçilen veya özellikle geliştirilen bir şey değildir.

Şu halde, bütün bunlar değişime ve yeniliğe karşı belli bir tutum için-
de açığa çıkar; değişme, katlanmak zorunda olduğumuz başkalaşmaya,
yenilik ise dizayn ve tatbik ettiklerimize işaret etmektedir.

Değişmeler, kendimizi uygun hale getirmek zorunda olduğumuz şartlardır; muhafazakâr olma mizacı ise hem böyle yapmadaki zorluğumuzun simgesi hem de böyle yapmak için yaptığımız denemelerdeki nihai yerimizdir. Değişmenin sadece, bir şeye dikkat etmeyen, sahip oldukları şeylere kayıtsız olan ve şartlarına duyarsız olanlar üzerinde etkisi olmaz ve değişmeler sadece, hiçbir şeye itibar etmeyen, bağlılığı geçici olan ve aşk ve sevgiye yabancı olanlar tarafından ayırt edilmeksizin hoş karşılanabilir. Muhafazakâr mizaç, bu şartların hiçbirisini teşvik etmez: Mevcut ve elde edilebilir olandan zevk alma eğilimi kaygısızlık ve hissizliğin tersidir; bu eğilim bağlılık ve muhabbeti doğurur. Sonuçta bu, ilkin her zaman yoksunluk olarak görülen değişmeden kaçınmadır. Bir koruluğu silip süpüren ve gözde bir manzarayı dönüştüren bir fırtına, arkadaşlarının ölümü, arkadaşlığın durması, davranış geleneklerinin kalkması, tutulan bir palyaçonun emekli olması, zorla sınır dışı etme, şansın tersine dönmesi, zevk alınan yeteneklerin kaybı ve diğerleri tarafından değiştirilmesi- bunlar muhafazakâr tabiatlı olan insanın kaçınılmaz olarak müteessif olduğu, belki de hiçbirisinin tazmin edilemediği değişmelerdir. Fakat insanın ne bu değişmelerin içinde kaybettiği şeyin gelişme yapamamış veya yapmamış herhangi bir alternatifinden aslında daha iyi olduğu ne de onun yerini alan şeyden ırsî olarak zevk alınmadığından değil, aksine kaybettiği şeyin onun aslında zevk almayı öğrendiği ve onun yerini alan şeye hiç ilgi duymadığı bir şey olduğu için kendisini onlarla uzlaştırma zorluğu vardır. Sonuç olarak, küçük ve yavaş değişmeleri büyük ve ani olanlardan daha toleranslı bulacaktır ve sürekliliğin her görünüşüne yüksek değer verecektir. Bazı değişmeler gerçekten hiç zorluk yaratmayacaktır; fakat yine bu onların açık bir gelişme olduklarından değil, aksine sadece kolayca asimile edilmeleri yüzündendir: Mevsimlerin değişmesi onların tekrarı aracılığı ile ve çocukların büyütülmesi bunun devamlılığı ile olmaktadır. Ve genel olarak, kendi için-

de sonu görülmeyen yıkımdan çok, bekleyişlere saldırmayan değişimlere kendini daha bir istekle uygun hale getirecektir.

Bundan başka, muhafazakâr olmak sadece değişimden (ki bir huy olabilir) kaçınma değil, bütün insanlara empoze edilen bir faaliyet, hatta kendimizi değişimlere uygun hale getirmenin bir biçimidir. Çünkü değişim kimliğe bir tehdittir ve her değişim yok oluşun bir göstergesidir. Fakat bir adamın (veya bir toplumun) kimliği her biri durumun insafına kalmış ve aşinalığı oranında önemli olan olumsuzlukların kesintisiz bir piyesinden başka bir şey değildir. Kimlik, içinde emekli olacağımız bir kale değildir ve değişiminin düşman güçlerine karşı onu (yani kendimizi) yegâne koruma araçlarımız tecrübemizin açık alanının içindedir; zaman içinde en iyi şekilde yerleşen ayak üzerine ağırlığımızı vererek; doğrudan doğruya tehdit edilmeyen her tür aşinalığa tutunup ve böylece bize yabancılaşmadan yeni olanı özümseyerek. Masailer, eski ülkelerinden şu an Kenya'daki Masai arazisine götürüldüklerinde tepelerin, ovaların ve nehirlerin isimlerini yanlarında götürdüler ve onları yeni ülkenin tepelerine, ovalarına ve nehirlerine verdiler. Bu, önemli bir değişime katlanmaya zorlanan her insan ve halkın yok olmanın utancından kaçınmasını sağlayan bir muhafazakârlık manevrasıdır.

Öyleyse değişimlerden acı çekilmelidir ve muhafazakâr tabiatlı bir adam (yani kimliğini güçlü bir şekilde koruma eğiliminde olan kimse) onlara kayıtsız olamaz. Esasen onları verdikleri rahatsızlıkla yargılar ve herkes gibi kaynaklarını onları karşılamak için düzenler. Diğer taraftan yenilik fikri bir gelişmedir. Buna rağmen bu tabiattaki bir adam kendisi bizzat ateşli bir yenilikçi olmayacaktır. İlk olarak büyük değişimler gündemde olmadığında hiçbir şeyin olmadığını düşünme eğilimindedir ve bu nedenle yenilik yokluğundan kaygılanmaz. Ayrıca, gerçekten bütün yeniliklerin ilerleme olmadığını farkındadır ve ilerlemesiz yenilik yapmanın ya plânlanmış ya da kasıtsız bir delilik olduğunu düşünecektir. Bunun dışında, bir yenilik kendini ikna edici bir yenilik olarak yorumladığında bile kabul etmeden önce onun iddialarına iki kez bakacaktır. Onun görüş açısına göre her ilerleme değişime içerdiği için, oluşturulan bozulma her zaman beklenen faydanın karşısında bulunacaktır. Fakat bu konuda kendisini tatmin ettiğinde, dikkate alınması gereken diğer noktalar olacaktır. Nihai sonucu tahmin etmeyi son derece güçleştirecek şekilde kazanç ve kaybın (hatta aşinalığın kaybını dışlayarak) birbirine sıkıca karıştığı her zaman yenilik belirsiz bir girişimdir: Şarta bağlı olmayan ilerleme diye bir şey yoktur. Çünkü yenilik yapmak, sadece istenen ilerlemeyi değil, fakat bunun bileşenlerinden sadece birisi olduğu yeni ve karmaşık bir durum yaratan bir faaliyettir. Toplam deği-

şim plânlanan değişimden her zaman daha kapsamlıdır ve gerekli olanın tamamı ne tahmin edilebilir ne de sınırlandırılabilir. Böylece, her ne zaman yenilik varsa değişimin niyetlenilmiş olandan daha büyük olacağı, kazançla birlikte kayıp olacağı, ve kazanç ve kaybın etkilenen insanlar arasında eşit dağılmayacağı konusunda kesinlik vardır. Sağlanan faydanın plânlanandan daha büyük olma ihtimali ve daha kötü olarak da değişmeler tarafından dengelenme riski vardır.

Muhafazakâr tabiatlı adam bunların hepsinden bazı sonuçlar çıkartır. İlk olarak, yenilik belli bir kayıp ve olası bir kazanç icap ettirir; bu yüzden, önerilen değişimin bütünüyle faydalı olduğunun beklenebileceğini göstermek için ispat görevi, olası yenilikçiye düşer. İkinci olarak, bir yenilik büyümeyi ne kadar çok andırıyorsa (yani ne kadar açık olarak ima ediyorsa ve sadece duruma empoze edilmiyorsa) kaybın üstünlüğü şeklinde sonuçlanmasının o kadar az olası olduğuna inanır. Üçüncü olarak, belli bazı dengesizlikleri düzeltmek için tasarlanan, belli bazı bozuluklara bir tepki olan yeniliğin, beşerî şartların genel olarak geliştirilmiş halinin bir nosyonundan kaynaklanan yenilikten daha fazla istenir olduğu ve mükemmellik vizyonunca yaratılan yenilikten daha fazla arzu edilir olduğunu düşünür. Sonuç olarak, küçük ve sınırlı yenilikleri büyük ve belirsiz olanlara tercih eder. Dördüncü olarak, hızlı olandan çok yavaş bir gidişten yanadır; cari sonuçları gözlemlemek için durur ve uygun ayarlamalar yapar. Ve sonuç olarak, everişli durumun önemli olduğuna inanır; diğer şeyler eşit olmak şartıyla, tasarlanan değişimin niyetlenenle sınırlı olmasının en çok olası olduğu ve arzu edilmeyen ve yönetilemeyen sonuçlarca bozulmasının en az olası olduğu durumun, yenilik için en uygun durum olduğunu düşünür.

O zaman muhafazakâr olma eğilimi zevk alma itibariyle sıcak ve olumlu, buna mukabil değişme ve yenilik itibariyle soğuk ve eleştireldir: Bu iki eğilim birbirini destekler ve açıklar. Muhafazakâr tabiatlı insan, bilinen bir iyinin bilinmeyen daha iyi için kolayca teslim edilmeyeceğine inanır. Tehlikeli ve zor olana düşkün değildir; maceracı değildir; bilinmeyen denizlere yelken açma dürtüsü yoktur; onun için kaybolmuş, şaşırılmış ya da kazaya uğramış olmada bir sihir yoktur. Eğer bilinmeyene açılmaya zorlanırsa yolun her bir santimetresinde iskandili kaldırmada erdemi kullanır. Diğerlerinin makul bir şekilde utangaçlık olarak tanımladığını, o kendisinde olan rasyonel bir ihtiyatlılık olarak görür; diğerlerinin pasiflik olarak yorumladığını, o istismar etmekten öte bir zevk alma eğilimi olarak görür. Tedbirlidir ve mutlak değil ama tedricî anlamda hilaf ve ihtilaf göstermeye eğilimlidir. Duruma, dünyasının özelliklerinin aşinalıklarını bozma eğilimi açısından bakar.

Genel olarak, bu muhafazakâr mizacın, 'beşerî doğa' diye tabir edilen şeyin içine oldukça derin kökleştğine inanılmaktadır. Değişim yorucudur; yenilik çaba gerektirir ve insanoğlu (öyle denir) enerjik olmaktan çok tembelleğe daha eğilimlidir. Eğer insanlar dünyada geçinmenin daha tatmin edici bir yolunu bulsalar, sorun arama eğiliminde olmazlardı. Doğal olarak bilinmeyenden endişelenirler ve güvenliği tehlikeye tercih ederler. Çekingen yenilikçilerdir; değişimi sevdiği için değil, aksine (Rochefoucauld'ın ölümü kabul ederler, dediği gibi) kaçınılmaz olduğu için kabul ederler. Değişim neşeden ziyade üzüntü yaratır: Cennet, mükemmelden aşağı olmayan değişmesiz bir dünyanın rüyasıdır. Tabii ki, 'beşerî doğayı' bu şekilde yorumlayanlar bu eğilimin tek başına geçerli olmadığına katılırlar; onlar sadece bunun beşerî eğilimlerin çok güçlüsü belki de en güçlüsü olduğunu iddia ederler. Bu inanç için söylenebilecek olabildiğince geçerli bir şey vardır: Beşerî tercihlerde muhafazakârlığın büyük bir içeriği olmasaydı beşerî şartlar şu an olduklarından çok farklı olurdu. İlkel insanların aşına olana tutundukları ve değişimden kaçındıkları söylenir; eski mit yeniliğe karşı uyarılarla doludur; yaşamın idaresi ile ilgili folklor ve atasözlerimiz muhafazakâr emirlerle doludur; değişime isteksiz razı olmalarında çocukların döktüğü ne kadar çok göz yaşı vardır. Gerçekten nerede sıkı bir kimlik tesisi başarılmış ise ve nerede kimliğin ihtiyatlıca dengelendiği hissedilirse muhafazakâr bir eğilimin orada ortaya çıkması olasıdır. Diğer taraftan, gençliğin eğilimi genellikle baskın bir şekilde maceracı ve deneycidir: Hiçbir şey gençken fırsat kullanmaktan daha arzulanır görülmez; risk yoksa zevk de yoktur (pas de risque, pas de plaisir). Ve uzun bir zaman boyunca bazı milletler değişmeyi başarılı bir şekilde engellemiş görülürken, diğerlerinin tarihi şiddetli ve cesur yenilik dönemlerini gösterir. Tanıdık çevremizde olan herhangi bir şeyden daha durağan olmayan 'beşerî doğa' hakkında genel spekülasyondan elde edilebilecek gerçekten fazla bir yarar yoktur. Mevcut beşerî doğayı ve kendi kendimizi düşünmek daha isabetlidir.

Sanırım günümüzde muhafazakâr olma eğilimi dikkat çekecek derecede güçlü olmaktan uzaktır. Önyargısız bir yabancı, son beş yüz yıla yakın süre zarfındaki davranışımızı değerlendirmiş olsa, gerçekten akla uygun olarak, bizim değişmeye âşık, sadece yenilik isteğine sahip olduğumuzu, ya kendi kendimize böylesi sempatiden uzak ya da herhangi bir önem atfetme eğiliminde olmayacak kadar kimliğimize kayıtsız olduğumuzu sanabilir. Genelde yeninin cazibesi aşına olunanın rahatlığından daha çok şiddetli hissedilir. Büyük yenilikler ortaya çıkmaksızın önemli bir şeyin olmadığını ve geliştirilemeyen şeyin kötüye gitmekte olduğunu düşünme eğilimindeyiz. Henüz denenmemiş olan lehine olumlu bir önyargı vardır. Kolaylıkla bütün değişmelerin bir şekilde daha

iyi olduğunu farz ederiz; yenilik çıkarma faaliyetlerimizin bütün sonuçlarının ya kendilerinin bizzat gelişme olduğuna veya en azından istediğimizi elde etmek için ödenecek makul bir fiyat olduğuna kolayca inanmışızdır. Eğer kumar oynamaya zorlanmış olsa bir muhafazakâr değişik alanlarda bahse girerken, biz çok az hesaplama ile ve kaybetme endişesi olmadan bireysel hayallerimize dönme eğiliminde oluruz. Tamah derecesinde aç gözlüüz; geleceğin aynasında yansıması büyüdüğü için sahip olduğumuz kemiği bırakmaya hazırız. Her şeyin sürekli gelişim içinde olduğu bir dünyada olası gelişmeyi daha çok sürdürmek için hiçbir şey yapılmaz: İnsanoğlunun kendisi hariç her şeyin yaşam beklentisi sürekli olarak düşer. İnançlar geçici, sadakatler gözden kaybolucudur ve değişmenin hızı aşırı derin bağlılıklara karşı bizi uyarır. Sonuçlarına aldurmaksızın her şeyi bir kere deneme arzusundayız. Güncel olma yarışında bir faaliyet diğeriyle yarışır: Atılmış otomobiller ve televizyon setleri, terk edilmiş ahlâkî ve dinî inançlar içinde eşdeğerlerine sahiptirler: Göz daima yeni model üzerindedir. Görmek, olanın yerinde ne olabileceğini hayal etmektir; dokunmak döndürmektir. Dünyanın durumu veya vasfı her ne ise, bizim istediğimiz gibi uzun süre devam etmez. Ve hareketin önünde olanlar enerjileri ve girişimleri ile arkada olanları etkiler. *Omnes eodem cogemur*: Artık durulduğumuzda ancak takım içinde kendimize bir yer buluruz.

Karakterimiz, tabii ki, bu değişme arzusu dışında diğer özelliklere de sahiptir (üzerine titreme ve koruma dürtüsünden mahrum değiliz); fakat onun üstünlüğü konusunda çok az şüphe olabilir. Ve bu şartlarda muhafazakâr bir eğilim, esas olarak aklımızın 'ilerlemeci' alışkanlığına karşı kolay anlaşılır (hatta makul) bir alternatif olarak değil, aksine ya oluşmakta olan harekete karşı talihsiz bir engel veya çocukların hayret etmesi için içinde aşılmış başarının antik örneklerinin korunduğu müzenin nezaretçisi olarak ve hayatın hoşlukları adını verdiğimiz (yeterince ironik olarak) zaman zaman henüz yıkılmak için vakti gelmediği düşünülen şeyin bekçisi olarak ortaya çıkması gerektiği uygun görülür.

Bizim buradaki muhafazakâr olma eğilimi tanımımızın ve bu tanımın kıymetinin, söylemesi gerekenin zorunlu olarak yanlış olmasından dolayı değil ilgisiz hale geldiği için önem verilmeyen, aslı bir ihtar nedeniyle değil fakat sadece şartların seyrince manevra dışı bırakılan, acımayı bir gerici kadar kaba ve hor kışkırtarak, soluk, mahcup ve nostalgik karakterli olan, en son görüldüğünde gel-gitle savaşıyor bu eğilimin güçlü olduğu insanla sona ereceği beklenebilir. Buna rağmen sanırım söylenecek daha fazla şey var. Bu şartlarda bile genel olarak bazı şeyler itibariyle muhafazakâr bir eğilimin şüphe götürmez şekilde önemsenmeme du-

rumunda, bu eğilimin sadece uygun değil fakat fevkalade uygun olduğu durumlar ve bizim kaçınılmaz olarak muhafazakâr bir yöne çekildiğimiz ilişkiler vardır.

İlk olarak, sadece muhafazakâr olma eğiliminin fazileti nedeniyle meşgul olunan, yani tecrübenin kendisine ilâveten bir kâr, ödül, kazanç veya sonucun değil, o anki zevkin arandığı belli bir (henüz yok olmamış) faaliyet türü vardır. Ve bu faaliyetler bu eğilimin simgeleri olarak görüldüğünde muhafazakâr olmak, beşerî davranışın bütün alanını ihtiva edebilen 'ilerici' bir tutuma karşı peşin hükümlü bir düşmanlık olarak değil, aksine geniş ve önemli bir beşerî faaliyet alanında tek uygun eğilim olarak açığa çıkar. Bu eğilimin belirgin olduğu insan, muhafazakârlığını ayrımsız olarak bütün beşerî faaliyetlere empoze etme eğilimindeki bir insan olarak değil, muhafazakâr olmanın eşsiz derecede uygun olduğu faaliyetlerle meşgul olmayı tercih eden biri olarak görülür. Kısaca, eğer kendimizi beşerî davranışa genelde uygun bir eğilim olarak muhafazakârlığı (çoğumuzun yaptığı gibi) reddetme meylinde bulursak, bu eğilimin sadece uygun değil fakat zorunlu bir şart olduğu belli bir tür insan davranışı hâlâ vardır.

Sadece kendi amacı için önerdiklerinden zevk alma meylî olan muhafazakâr olma eğiliminin özellikle uygun olmadığı sayısız beşerî ilişki, tabîî ki, vardır: Efendi ve hizmetçi, malik ve kahya, alıcı ve satıcı, asil ve vekil. Bunlarda her katılımcı, hizmet karşılığında bazı hizmetler veya karşılıklar arar. Satıcının istediğini arz edemediğini gören bir tüketici, ya onu stokunu arttırmak için ikna eder veya başka bir yere gider; bir tüketicinin arzularını karşılayamayan bir dükkân sahibi (satıcı) kendisini, tatmin edebileceği başkalarına kabul ettirmeye çalışır. Vekili tarafından iyi hizmet edilmeyen amir bir başkasını arar. Hizmetinin karşılığını iyi alamayan hizmetçi bir ücret artışı ister; işinin şartlarından rahatsız olan biri bir değişim arayışına girer. Kısaca, içinde bazı sonuçların arandığı ilişkiler vardır; her bir taraf diğer tarafın onu sağlayabilme yeteneği ile ilgilenir. Aranılan şey eğer yoksa, ilişkinin hükümsüz olacağı veya biteceği beklenmelidir. Böyle ilişkilerde muhafazakâr olmak, herhangi bir isteği tatmin etmesinde başarısızlığı dikkate alınmadan sadece zevkimizi etkilediği ve tanıdık geldiği için mevcuttan ve ulaşılabilir olandan zevk almak, herhangi diğer bir eğilimin uygulanmasını gerektiren bütün ilişkileri reddeden bir irrasyonel eğilim olan jusqui'aubuste muhafazakârlığını açıklayan davranıştır. Hatta arz ve talebin bağı ile sınırlı olduklarında bu ilişkilerin onlara uygun bir şeyden yoksun olduğu ve aşinalıktan kaynaklanan sadakat ve bağlılıkların zorla dahil edilmesine izin vermediği görülmektedir.

Ancak bizzat kendileri için meşgul olunan ve sağladıkları şey için değil oldukları şey için zevk alınan, içinde herhangi bir sonuç aranmayan diğer türden ilişkiler de vardır. Arkadaşlığınki böyledir. Burada bağlılık aşinalığın içtenliğinden kaynaklanır ve kişilerin karşılıklı paylaşımında varlık kazanır. Birisinin sevdiği eti elde edene kadar kasabını değiştirmeye devam etmesi, birisinin kendisinden bekleneni yapana kadar vekilini eğitmeye devam etmesi ilgili ilişkiye uygun olmayan bir davranış değildir; fakat beklediğimiz gibi davranmadıkları ve bizim gereklerimize uygun olarak eğitilmeyi reddettikleri için arkadaşları terk etmek, arkadaşlığın niteliğini tamamen yanlış anlayan bir insanın davranışdır. Arkadaşlar birbirinden ne alabilecekleri ile değil ancak sadece birbirinden hoşnut olmayla ilgilidirler ve bu hoşnutluğun şartı herhangi bir değiştirme ve geliştirme arzusu olmaksızın olanın isteyerek kabul edilmesidir. Bir arkadaş, belli bir şekilde davranmak için birinin güvendiği, belli istekleri karşılayan, belli faydalı kabiliyetlere, bazı makul niteliklere veya belli kabul edilebilir düşüncelere sahip biri değildir; tahayyülle meşgul olan, tefekkürü kıskırtan, basitçe girilen ilişkiye istinaden ilgi, sempati, sevinç ve sadakate yol açan birisidir. Bir arkadaş diğerinin yerini alamaz; dünyada bir arkadaşın ölümü ile birisinin terzisinin işten emekli olması arasında her zaman büyük fark vardır. Arkadaşın arkadaşla ilişkisi faydacı değil dramatiktir; bağ, yararlılığın değil aşinalığın bağıdır; meşgul olunan eğilim 'ilerlemeci' değil muhafazakârdır. Ve arkadaşlık için doğru olan, her birinin zevkinin bir şartı olarak muhafazakâr bir eğilim talep ettiği diğer tecrübeler (örneğin yurtseverlik ve sohbet) için daha az doğru değildir.

Fakat ilâve olarak, bir ödül için değil aksine yarattığı zevk için meşgul olunan ve tek uygun eğilimin muhafazakâr olma eğiliminin olduğu beşerî ilişkileri içermeyen faaliyetler de vardır. Balık avlamayı ele alalım. Eğer amacınız sadece balık yakalamak ise, boş yere muhafazakâr olmak, aptallık olabilir. En iyi tutma şeklini arayacaksınız, başarısız olduğu kanıtlanan uygulamaları terk edeceksiniz; belirli mevkilere faydasız bağlılıklarla sınırlanmayacaksınız; inançlar uçup gidecek, sadakat silinecek; hatta geliştirme ümidi ile her şeyi bir kez deneyecek kadar ferasetli bile olabilirsiniz. Fakat balık tutmak, bir balık tutmanın kârı için değil, aksine onun zevki için meşgul olunabilir bir faaliyettir. Ve balıkçı elinin boş olmasından dolayı daha az mutlu olmadan akşam eve dönebilir. Faaliyetin bir ritüel haline geldiği ve muhafazakâr eğilimin uygun olduğu yerlerde bu böyledir. Eğer yakalasanız da yakalamasanız da umurunuzda değilse, neden en iyi tertibat konusunda kaygılanasınız? Önemli olan yeteneğin uygulanmasının zevkidir (belki de sadece zaman geçirmedi) ve

bu, aşına olduğu ve garip şekilde uygunsuz olmadığı sürece herhangi bir şekilde olabilir.

O zaman, aranan şeyin, işin başarısından değil aksine meşguliyetin aşinalığından kaynaklanan zevk olduğu bütün faaliyetler muhafazakâr olma eğiliminin göstergeleridir ve onlardan çok vardır. Fox, kazanma ve kaybetme gibi iki üstün zevki sağladığını söylediğinde kumarı onların arasına yerleştirmiştir. Gerçekten muhafazakârlık dışında diğer bir eğilimi gerektirdiği görülen bu türden sadece bir faaliyet düşünebilirim: Moda sevgisi, yani ne sonuç doğurursa doğursun modanın bizzat kendisi için değişime nedensiz düşkünlük.

Fakat sadece bir muhafazakâr olma eğilimi sebebiyle meşgul olabildiğimiz faaliyetlerin önemsiz olmayan kısmı dışında bunun en uygun eğilim olduğunda diğer faaliyetlerin yürütülmesinde bazı nedenler vardır; gerçekten öyle ya da böyle onu çağrıştırmayan birkaç faaliyet vardır. Her ne zaman istikrar gelişmeden daha karlı, kesinlik spekülasyondan daha değerli, aşinalık mükemmellikten daha çok arzulanabilir, mutabık kalınmış yanlış tartışmalı doğrudan daha üstün, hastalık tedaviden daha katlanılır, beklentilerin tatmini bekleyişlerin kendi kendilerine adaletinden daha önemli ve bir tür kural hiçbir kurala sahip olmama riskinden daha iyi ise; muhafazakâr olma eğilimi herhangi birinden daha uygundur ve bunlar beşerî davranış üzerine herhangi bir yorumda göz ardı edilemeyen şartların bir aralığını kapsar. Muhafazakâr eğilimli insanı, şartların önlenemez seyrine karşı savaşan yalnız bir yüzücü olarak (hatta, kabaca, "ilerici" denilen bir toplumda) görenlerin beşerî münasebetlerin büyük bir alanını dışarıda bırakmak için dürbünlerinin ayarlanması düşündürülmelidir.

Belli bir gözlem seviyesinde kendinden menkul zevkleri için girişilmeyen çoğu faaliyetlerde, yürütülen proje ile istihdam edilen araçlar arasında ve iş ile onun başarısı için kullanılan araçlar arasında bir ayrım ortaya çıkar. Tabii ki, bu, mutlak bir ayrım değildir; projeler sıklıkla eldeki aletler tarafından uyarılır ve yönetilir ve aletler belli bir projeye uygun olması için nadiren tasarlanır. Bir durumda proje olan diğer durumda bir alettir. İlâveten, en az bir önemli istisna vardır: Bir şair olma faaliyeti. Oysa bu ilğimizi durumun iki bileşenine yönelik davranışın uygun bir farkına çektiği için bir faydanın görelî bir ayrımıdır.

Genel olarak, aletler noktasındaki eğilimimizin projelere yönelik tutumumuzdan uygun bir şekilde daha muhafazakâr olduğu söylenebilir veya diğer bir değişle, aletler yeniliğe projelerden daha az maruz kalır. Çünkü nadir durumlar hariç aletler belli bir projeye uygun olması ve daha sonra da bir kenara atılması için tasarlanmaz; bütün proje türlerine

uygun olması için tasarlanır. Ve bu anlaşılır bir şeydir; çünkü çoğu alet, kullanımda yetenek ister ve yetenek pratik ve aşinalıktan ayırt edilemez: Yetenekli bir adam ister bir denizci ister bir ahçı veya bir muhasebeci olsun, aletlerin belli bir stokuna aşına olan bir adamdır. Gerçekten bir marangoz kendi aletini kullanmada marangozlarca genel olarak kullanılan diğer başka alet örneklerinden genellikle daha yeteneklidir ve savcı, şirketler kanunu ile ilgili veya miras kanunu ile ilgili kendi (şerhli) nüshasını diğer herhangi birinden daha çok isteyerek kullanabilir. Aşinalık alet kullanmanın özüdür ve insan alet kullanan bir hayvan olduğu için muhafazakâr olma eğilimindedir.

Kullanımdaki aletlerin çoğu nesillerdir değişmeden kalmış, diğerlerinin dizaynı önemli değişiklikler geçirmiş ve alet stokumuz her zaman yeni icatlarla genişletilmiş ve yeni dizaynlarca geliştirilmiştir. Mutfaqlar, fabrikalar, atölyeler, inşaat siteleri ve ofisler uzun dönem denenmiş ve yeni icat edilmiş teçhizatın karakteristik bir karışımını göstermektedir. Fakat her nasıl olabiliyorsa herhangi bir tür iş ortaya çıktığında, özel bir proje yapıldığında -ister bir çörek pişirmek, ister bir atı kuşatmak, bir borç veya firma arz etmek, bir müşteriye sigorta veya balık satmak, bir gemi veya takım elbise yapmak, buğday ekmek veya patates toplamak, liman yapmak veya bir baraj inşa etmek- kullandığımız aletlerle ilgili özellikle muhafazakâr olmak uygun olduğundan bunu bir gereklilik olarak görürüz. Eğer büyük bir proje ise, onu gerekli bilgiye sahip olan bir insanın sorumluluğuna veririz ve belirli bir alet stokunun kullanılmasında kabiliyetli olan ve kendi işlerini bilen memurların işe alınmasını bekleriz. Araç kullananların bu hiyerarşisindeki bazı noktalarda bu özel işi yapmak için mevcut alet stokuna bir ilâve veya stokta bir değişim gerektiği teklif edilebilir. Böyle bir teklifin hiyerarşinin ortasına yakın bir yerden gelmesi olasıdır. Bir tasarımcının 'gitmeliyim ve işe devam etmeden önce beş yılını alacak bazı temel araştırmalar yapmalıyım" demesini beklemeyiz (alet çantası bir bilgi bölümüdür ve onun tasarımcının elinin altında olmasını ve onunla ilgili yöntemini bilmesini bekleriz). Ve temelde adamın özel görevinin gereklilikleri için yetersiz bir aletler stoğuna sahip olmasını beklemeyiz. Fakat böyle bir teklif yapılırsa ve uygulunsa bile bu, kullanılan bütün aletler stokuna istinaden muhafazakâr bir eğilimin uygunluğuna engel olmaz. Gerçekten, eğer ara sıra aletlerimiz noktasında eğilimimiz, genel olarak söylersek, muhafazakâr olmasa hiçbir işin asla yapılmayacağı ve ticaretin hiçbir parçasının asla olmayacağı yeterince açıktır. Ve ne çeşit olursa olsun, ticaret yapmak, zamanımızın çoğunu kapladığı ve bir tür araç olmadan çok az şey yapılabileceği için muhafazakâr olma eğilimi karakterimizde engellenemez derecede büyük bir yer işgal eder.

Marangoz belki tam olarak daha önce hiç uğraşmadığı bir işi yapmaya gelir; ancak aşına olduğu aletlerinin bir çantası ile gelir ve bu işi yapmasının tek yolu tasarrufunda olanları kullanması ile birlikte yetekte yatar. Su tesisatçısı aletlerini alıp getirmeye gittiğinde eğer amacı yeni bir şey icat etmek veya eskisini geliştirmek olsa normalde olduğundan hatta daha da fazla geç kalır. Pazar yerinde hiç kimse paranın değerini sorgulamaz. Bir pound peynir tartılmasa veya bir ölçü bira çıkarılmasa hiçbir ticaret asla yapılamaz; diğerleri ile karşılaştırıldığında ağırlık ve ölçmenin bu belli ölçülerinin görelî yararlılığı ayrıştırılır. Cerrah ameliyatın ortasında aletlerini yeniden tasarlamak için ara vermez. MCC bir test maçının ortasında veya bir kriket sezonunun ortasında yeni bir kale uzunluğu, yeni bir top büyüklüğü, yeni bir sopa genişliği belirlemez. Evinizde yangın çıkmışken yeni bir uygulama tasarlamak için yangın önleme ve araştırma istasyonu ile bağlantı kurmazsınız; Disraeli'nin ifade ettiği gibi, eğer deli değilseniz kasaba yangın idaresini çağırırsınız. Bir müzisyen müziği geliştirebilir; fakat aynı zamanda bir enstrümanı irticalen çalması beklenirse kendisine uygun davranılmadığını hisseder. Gerçekten belli bir ustalık gerektiren iş yapılacak ise, işçi genellikle çantasından yeni tasarlanmış fakat kullanımında ustalaşmadığı bir aletten çok tamamen aşına olduğu bir aleti kullanmayı tercih edecektir. Şüphesiz yeniliği desteklemek ve istihdam ettiğimiz aletlerde gelişmeyi sürdürmek ve böyle şeylerde radikal olmak için bir yer ve zaman vardır; fakat bunlar muhafazakâr eğilimin pratiği için açık elverişli durumlardır.

Şimdi projelerden ayrı olarak genelde aletlerle ilgili doğru olan şey, genel davranış kuralları denilen genel kullanımdaki belli bir alet türü için daha da belirgin bir şekilde doğrudur. Eğer değişimden görelî bağımsızlıktan kaynaklanan aşinalık çekiçlere, kerpetenlere, sopalara ve toplara uygun ise, örneğin bir ofis rutinine de pekâlâ uygundur. Rutinler, şüphesiz gelişmeye uygundur; fakat ne kadar aşına hale gelirlerse o kadar faydalı olurlar. Bir rutinle ilgili olarak muhafazakâr bir eğilime sahip olmamak açık deliliktir. Tabii ki, bir muafiyet gerektirebilen istisnai durumlar meydana gelir; fakat bir rutin ile ilgili olarak, şüphesiz, reformist olmaktan çok muhafazakâr olma eğilimi uygundur. Bir kamusal toplantının yapılmasını, Avam Kamarası'ndaki tartışmanın kurallarını veya bir hukuk mahkemesinin prosedürünü ele alalım. Bu düzenlemelerin temel faydası, sabit ve aşına olmaları, belirli bekleyişleri tespit etme ve tatmin etmeleri, uygun bir şekilde ilgili her şeyin söylenmesine izin vermeleri, konu dışı çatışmaları önlemeleri ve beşerî enerjyiyi muhafaza etmeleridir. Bunlar farklı fakat benzer çok çeşitli işlerde kullanılmak için uygun tipik aletlerdir. Düşünme ve seçimin ürünleridirler, kutsal olan bir yanları yoktur, değişmeye ve gelişmeye karşı hassastırlar; fakat onlarla ilgili e-

ğilimimiz, genel bir deyişle, muhafazakâr olmasaydı onları tartışmaya ve her durumda değiştirmeye eğilimli olsaydık değerlerini hızlı bir şekilde kaybederlerdi. Ve onları geçici olarak iptal etmenin faydalı olduğu durumlar nadir iken, çalışma durumunda onların yenilenmemesi veya geliştirilmemesi fevkalade uygundur. Veya tekrar bir oyunun kurallarını ele alalım. Bunlar da düşünme ve seçimin ürünüdür; cari tecrübelerin ışığında onları tekrar gözden geçirmenin uygun olduğu durumlar vardır; fakat onlara karşı muhafazakâr bir eğilimden başka herhangi bir şeye sahip olmak veya aynı anda hepsini bir eritime potasına koymak uygun değildir. Ve oyunun sıcaklığı ve karmaşasında onlar üzerinde değiştirme veya geliştirme yapmak fevkalade uygunsuzdur. Gerçekten her bir taraf kazanmak için ne kadar hırslı ise, esnek olmayan bir kurallar seti o kadar değerlidir. Oyun sırasında oyuncular yeni taktikler oluşturabilir, irticâlen yeni savunma ve saldırı metotları bulabilir, yeni kurallar icat etmek dışında rakiplerinin bekleyişlerini hezimete uğratmak için seçtikleri her şeyi yapabilirler. İcat, tedbirlice ve öyleyse sadece sezon dışında teslimiyet gösterilmesi gereken bir faaliyettir.

Muhafazakâr olma eğiliminin ilgisi ve bizimki gibi özellikle zıt yönde eğilim gösteren bir karakterde bile uygunluğu ile ilgili söylenebilecek daha çok şey vardır. Din ve ahlâkla ilgili hiçbir şey söylemedim; fakat eğer bütün durumlarda ve bütün bağlantılarda muhafazakar olmak anlaşılabilir derecede bizim düşünce alışkanlığımızdan uzak bile olsa, yine de bütün durumlarda muhafazakâr olma eğilimi ile ortaklık gerektirmeyen ve bazı durumlarda onu birincil ortak olarak kabul eden birkaç faaliyetimiz ve onun tam olarak başat olduğu bazı faaliyetlerin olduğunu göstermek için belki de yeterince söyledim.

O zaman, muhafazakâr olma eğilimini siyaset konusunda nasıl yorumlamalıyız? Bu incelemenin yapılmasında ilgilendiğim şey, bu eğilimin sadece koşulların herhangi bir kümesinde anlaşılabilmesi değil, fakat aynı zamanda kendi çağdaş koşullarımızda anlaşılmasıdır.

Genelde bu soruyu inceleyen yazarlar dikkatimizi genel olarak dünya, insanoğlu, kurumlar ve hatta evrenle ilgili inançlara yöneltirler ve bize siyasette muhafazakâr bir eğilimin ancak onu bu türden belli inançların yansıması olarak anladığımızda doğru bir şekilde yorumlanabileceğini söylerler. Örneğin, siyasetteki muhafazakârlığın, beşerî davranış alanındaki genel bir muhafazakâr eğilimin uygun karşılığı olduğu söylenmektedir: ticaret, ahlâk ve dinde reformcu olmakla siyasette muhafazakâr olmak tutarsızlık olarak gösterilir. Siyasette muhafazakârın belirli dinî inançlara, örneğin beşerî tecrübe ile edinilen bir doğa kanununa, adaletsizlik ve felakete yol açan şeyden ayrılmanın ve tutumunu

ona uydurmanın insanoğlunun görevi olduğu doğa ve beşerî tarihte dinî bir amacı yansıtan ilahî bir düzen inancına sahip olması sebebiyle muhafazakâr olduğu söylenmektedir. İlâve olarak, siyasette muhafazakâr olma eğiliminin beşerî toplumun 'organik' bir teorisi adı verilen şeyi yansıttığı, beşerî kişiliğin mutlak değerine bir inançla ve insanoğlunun baştan itibaren günaha eğilimine olan bir inançla sıkıca bağlandığı söylenebilir. Ve bir İngiliz'in 'muhafazakârlığı' bile kraliyetçilik ve Anglikanizmle ilişkilidir.

Şimdi durumun bu izahıyla ilgili ileri sürülebilecek küçük şikâyetler bir kenara bırakılırsa, bana bu açıklama büyük bir eksikliği barındırıyor görünmektedir. Siyasal faaliyette muhafazakâr olma eğiliminde olan insanların bu inançların çoğuna sahip olduğu gerçektir; bu insanların, eğilimlerinin bir şekilde onlar tarafından sınırlandırıldığına ve hatta onlar üzerine kurulduğuna inandıkları da doğru olabilir; fakat anladığım kadarıyla siyasette muhafazakâr olma eğilimi bu inançların doğru olduğuna inanmamız gerektiğini ya da onların doğru olduğunu varsaymamız gerektiğini icap ettirmez. Gerçekten bunun genel olarak dünya, beşerî davranış veya evrenle ilgili herhangi bir özel inançla zorunlu olarak ilişkili olduğunu sanmıyorum. Bağlanılan şey, yönetme faaliyeti ve yönetimin araçlarıyla ilgili belirli inançlardır ve diğerlerinde değil bu konulardaki anlaşılabilir şekilde gösterilebilir olan inançlar anlamındadır. We detaylıca incelemeden önce görüşümü kısaca ifade etmek gerekirse, siyasette muhafazakâr bir eğilimi anlaşılır kılan şeyin; doğa kanunu, ilahî düzenleme, ahlâk veya dinle ilişkisi yoktur; o, hükümet etmenin spesifik ve sınırlı bir faaliyet olduğu yani geçimlik faaliyetleri empoze eden plânlar olarak değil aksine en az engellenme ile insanların bizzat kendi seçimleri olan faaliyetlerin peşine düşmelerini sağlayan aletler olarak ve böylece hakkında muhafazakâr olmanın uygun olduğu bir şey olarak anlaşılan genel davranış kurallarının sağlanması ve muhafazası inancı ile birlikte şu anki yaşama tarzımızın gözlemidir.

Göklerden değil, dünyadaki halimiz gibi kendi kendimize uygun olduğuna inandığım yerden başlayalım. Ben ve komşularım, kurumlarım, vatandaşlarım, arkadaşlarım, düşmanlarım ve kayıtsız olduklarım çok büyük çeşitlilikte faaliyetlerle meşgul olan insanlardır. Her algılanabilir konuya ilişkin çeşitli fikirler üzerinde kafa yormak ve onlardan yoruldukça veya onlar işlemez hale geldikçe bu inançları değiştirmek eğilimindeyiz. Her birimiz kendi yolumuzu izliyoruz ve bazı kimselerin meşgul olmayacağı kadar olası olmayan hiçbir proje yoktur; bazı kişilerin yürütmeyeceği kadar akılsızca olan bir girişim de yoktur. Yaşamlarını Anglikan Catechismın kopyalarını Yahudilere satmaya çalışarak

harcayanlar vardır. Ve dünyanın yarısı diğer yarısının şimdiye kadar yokluğunu asla hissetmediğini talep etmelerini sağlamakta meşguldür. İster bir şeyler yapsın veya onları satsın, ister ticaret veya spor, din veya öğrenme, şiir, içki veya uyuşturucular olsun hepimiz kendi işimiz ile ilgili tutkulu olma eğilimindeyiz. Her birimizin kendi tercihleri vardır. Bazıları için seçim yapma fırsatları (ki çok sayıdadır) seve seve kabul edilen davetlerdir; bazıları ise onları daha az heyecanla karşılar veya onları yük olarak görür. Bazıları yeni ve daha iyi dünyalar hayal eder; bazıları aşına yollardan gitmeye hatta aylak kalmaya daha eğilimlidir. Bazıları değişmenin hızlılığından dolayı kederlenme meylinde, diğerleri ise ondan hoşnut olur; herkes onun farkındadır. Yorulduğumuz ve yukladığımız zamanlarda; bir dükkân vitrinine göz gezdirmek ve istemediğimiz hiçbir şeyi görmemek mutlu edici bir rahatlamadır. Sadece dikkati defettiği için çirkinliğe minnettarız. Fakat çoğu zaman sonu gelmez şekilde birbirinden kaynaklanan arzuların tatminini arayarak mutluluğu izleriz. Bazılarının diğerlerinden daha uzun sürdüğü çıkar, duygu, rekabet, ortaklık, koruma, aşk, arkadaşlık, kıskançlık ve nefret ilişkilerine gireriz. Birbirimizle anlaşmalar yaparız, birbirimizin davranışı ile ilgili beklentilerimiz vardır; uygun buluruz, kayıtsız kalırız veya uygun bulmayız. Faaliyetlerin bu çok yönlülüğü ve seçeneklerin çeşitliliği ihtiyaçlar üretmeye eğilimlidir; diğerlerinininki ile kesişen yollar izleriz ve hepimiz aynı tür davranışı onaylamayız. Fakat esasında bazen yol vererek, bazen sıkı durarak, bazen de bir tavizle birbirimizle geçiniriz. Davranışımız küçük, çoğu zaman düşünülmemiş ve dikkati çekmeyen ayarlamalar ile diğerlerinininkine uydurulmuş faaliyetten oluşur.

Bütün bunların niçin böyle olduğu sorun değildir. Öyle olması zorunlu da değildir. Beşerî şartların farklı bir durumu kolayca tahayyül edilebilir ve başka yerde ve zamanlarda faaliyetlerin daha az çok yönlü ve değişken fikirler, daha az yaygın ve çok daha az olasılıkta ihtilaf yaratıcı olduğunu biliriz; fakat genellikle bunu bizim durumumuz olarak görürüz. Bu, hiç kimsenin diğerine tercihen özellikle seçip tasarlamamasına rağmen elde edilmiş bir durumdur. "Beşerî doğa"nın salıverdiği değil, fakat kendi kendileri için seçim yapmanın edinilen bir sevgisi tarafından yönlendirilen insanoğlunun ürünüdür. Ve yirmi yıllık süre içinde şapkaların modasını ve otomobillerin tasarımını bildiğimiz için bunun nereye götürdüğünü aşağı yukarı biliriz.

Şartları gözden geçirdikten sonra bazı insanlar, kendilerine onun bas-kın özelliği, israfı, korkusu, beşerî enerjiyi heba etmesi, sadece onun ince düşünölmüş bir hedefinin olmaması değil, hatta ayırt edilebilir bir hareket yönünün olmadığı şeklinde görünen düzen ve tutarlılık yokluğu ta-

rafından uyarılırlar. Bir yarış arabasınınkine benzer heyecan verir; fakat iyi idare edilen bir ticarî girişimin tatmini ile ilgisi yoktur. Böyle insanlar mevcut dağınıklığı abartma eğilimindedirler; bir plânın yokluğu öyle göze çarpar ki, küçük düzeltmeler ve hatta kaosu engelleyen daha yoğun düzenlemeler onlara boş görünür; uygunsuzluğu olmasa dağınıklığın harareti için hiçbir hisleri yoktur. Fakat önemli olan, gözlem güçlerinin sınırlamaları değil, düşüncelerinin sapmasıdır. Bu kaos adı verileni düzene dönüştürmek için yapılması gereken bir şeyin yapılması gerektiğini hissederler; çünkü bu, rasyonel insanoğlu için yaşamlarının harcanacağı bir yol değildir. Saçları dağınık şekilde boynunda ilişik olan Daphne'yi gördüğünde Apollo'nun dediği gibi, kendi kendilerine 'ah ne olurdu keşke güzelce yapılırdı' derler. Bundan başka, bize bir rüyada bütün insanlığa uygun olan yaşamın mükemmel, ihtilafsız biçimini gördüklerini anlatırlar ve bu rüyayı mevcut yaşama biçimimizi ayırt eden çatışma hallerini ve çeşitlerini kaldırmak için aramanın garantisi olarak görürler. Tabii ki, rüyaları tam olarak benzer değildir; fakat bu konuda ortaklıkları: Her biri, ihtilaf halinin kaldırılmış olduğu bir beşerî ortam durumunun bir görüntüsü, tek bir yöne giden koordine edilmiş ve düzenlenmiş bir beşerî faaliyetin ve sonuna kadar kullanılan her kaynağın bir görüntüsüdür. Ve böyle insanlar yönetim birimini haklı olarak tebaalarının beşerî şartlarının durumuyla ilgili rüyalar üzerinde bir baskı olarak anlamaktadır. Yönetmek, özel bir rüyayı kamusal ve zorunlu bir yaşam biçimine dönüştürmektir. Böylece siyaset içinde iktidarın uygun araçlarla donatıldığı ve görevinin bu anlayışa bağlandığı faaliyet ile rüyaların bir çekişmesi haline gelir.

Devletin onları tek bir yönde yoğunlaştırmak amacıyla beşerî enerji kaynaklarının ele geçirilmesi için sürekli elinde tutulan bir girişim olarak anlaşıldığı siyaset tarzını övmek için bu sıçramayı eleştirmeye niyet etmem, tamamen anlaşılmaz değildir ve bizim şartlarımızda onu harekete geçirmek için çok şey vardır. Benim amacım sadece oldukça farklı diğer bir yönetim anlayışının da olduğunu ileri sürmektir ve bu daha az anlaşılır değildir ve bazı noktalarda belki bizim şartlarımıza daha uygundur.

Tarif ettiğim gibi, yönetme ve yönetim araçlarıyla ilgili bu diğer eğilimin kaynağı beşerî olayların mevcut durumunun kabulünde bulunmaktır: Kendi seçimlerimizi yapma ve böyle yaparak mutluluğu bulma eğilimi, her biri tutku ile yönlendirilen girişimlerin çeşitliliği, her biri yegâne doğruluğunun kanaati ile savunulan inançların çeşitliliği; yenilikçilik, değişkenlik ve herhangi büyük bir tasarım yokluğu, aşırılık, hareketlilik ve informel taviz. Ve yönetimin görevi tebaasına diğer inanç ve faaliyetleri empoze etmek, onlara özel ders vermek veya onları eğitmek,

onları daha iyi veya diğer bir deyişle daha mutlu yapmak, onları yönlendirmek, onları bir faaliyete itmek, hiçbir çatışma durumu meydana gelmeyecek şekilde onların faaliyetlerini koordine etmek veya onlara rehberlik etmek değildir; hükümetin görevi sadece yönetmektir. Spesifik ve sınırlı bir faaliyet, herhangi diğer başka şartlar içinde zarurî olanla birleştiğinde kolayca ifsat edilebilir. Yöneticinin imgesi, işi oyunun kurallarını yönetmek olan hakem veya tartışmayı bilinen kurallara göre yöneten fakat kendisi bizzat ona müdahil olmayan başkandır.

Şimdi bu eğilimdeki insanlar, belli genel fikirlere başvurarak kabul edilen mevcut beşerî şartların durumuna yönelik uygun yönetim tutumu ile ilgili inançlarını savunurlar. Beşerî seçimin serbest oyununda mutlak değer var olduğunu, özel mülkiyetin (seçim simgesi) doğal bir hak olduğunu, onun sadece kendi kendilerini açıklaması beklenen doğru inanç ve iyi davranış olan fikir ve faaliyet çeşitliliğinin zevkinde olduğunu iddia ederler. Fakat bu eğilimin onu anlaşılır kılmak için bunları veya herhangi benzer inançları gerektirdiğini düşünmüyorum. Daha küçük ve daha az gösterişli bir şey olacak: Beşerî olayların bu durumun gerçekten cari olmasının, onu yönetmeyi ve ondan zevk almayı öğrenmiş olmamız; acemi statüsünde çocuklar değil fakat kendi seçimlerini yapmak için kendilerini onların tercihlerini meşrulaştırmaya yönelik herhangi bir zorunluluk altında görmeyen yetişkinler olduğumuzun ve yöneticilerin tebaalarına oldukça farklı bir yaşam tarzını empoze etmek üzere onlara otorite veren daha iyi bir inanç ve faaliyetler dizisi ifşa eden bir üst akılla donatıldıklarının gözlemi. Kısaca eğer bu eğilimdeki insana sorulursa: Yönetimler tebaalarına kendi rüyalarını empoze etmek yerine niçin mevcut fikir ve faaliyet çeşitliliğini kabul etmek zorundadırlar? 'Neden olmasın' diye cevaplamak onun için yeterlidir. Onların rüyaları herhangi bir başkasınınkinden farklı değildir; eğer başkalarının naklettikleri rüyaları dinlemek sıkıcı ise onları yeniden canlandırmaya zorlamak çekilmezdir. Sabit fikirlileri tolere ederiz, böyle yapmak bizim alışkanlığımızdır; fakat neden onlar tarafından yönetilelim ki? Bir yönetim için, faaliyetlerini diğer bir benzer türün lehine durdurmak bir tarafa, aksine herhangi birisinin çıkarabileceği sese sınır koyarak herkese onu empoze etmeye kalkışan kızgınlık içinde enerji ve servetini harcayanların belâlarına karşı tebaasını korumak anlaşılır olmayan bir görev midir?

Bu kabul, muhafazakârların yönetim konusundaki eğilimlerinin kaynağı ise de, yönetimin görevinin bir şey yapmak olmadığını varsaymaz. Muhafazakârın anladığına göre yapılması gereken bir iş vardır ki, bu sadece hareket halinde olmalarından dolayı güncel ve cari faaliyetler olmaları sebebiyle mevcut inançların kendine özgü bir kabulü yüzünden

yapılabilir. Ve kısaca yönetime atfettiği görev, bu inançlar ve faaliyetler çeşitliliğinin yarattığı ihtilafların bazılarını çözmek; tercihin kullanılmasından kaynaklanan çeşitlilik üzerine ve seçim üzerine bir yasak koymadan, maddî tek düzelik empoze etmeden bütün benzer tebaalara genel prosedür kuralları zorlamadan barışı korumaktır.

O zaman bu konuda muhafazakârların onu anladığı gibi devlet, farklı ve daha iyi bir başka dünya vizyonu ile değil, aksine hatta girişimlerinin yönelmesinde hırslı insanların yaptığı kendi kendini yönetmenin gözlemi ile başlar; çatışma eğiliminde olanları bir ihtilafların karşılıklı hüsrandan kurtarmak için tasarlanan, çıkarların birbirine karşı informel uyumlulaştırılmasında başlar. Bazen bu düzeltmeler taraflar arasında birbirlerini yollarından uzak tutmak için yapılan anlaşmalardan öte değildir; denizde çarpışmaların önlenmesine yönelik uluslararası kurallar gibi bazen daha geniş uygulamaları ve daha durağan özellikleri vardır. Kısaca, yönetimin çağrıştırdıkları, felsefe veya dinde, gerçek veya mükemmel için arayışta değil, düzenli ve sakin davranıştaki ritüelde bulunur.

Fakat en çok ihtiyaç olduğunda tutkulu inanç ve girişim adamlarının kendi kendilerini yönetmesi çökme eğilimindedir. Bu, küçük çıkar ihtilaflarını çözmek için sıklıkla yeterlidir; fakat bunların ötesinde güvenilebilir değildir. Yaşam biçimimizin yaratma eğiliminde olduğu yoğun çatışmaları çözmek ve saplanıp kalma eğiliminde olduğumuz yoğun hüsranslardan bizi kurtarmak için daha belirgin ve daha az kolayca bozulan bir ritüel gereklidir. Bu ritüelin koruyucusu 'yönetim'dir ve empoze ettiği kurallar 'kanun'dur. Tam olarak birincisinin kuralları olmayan bir oyun ve çatışma durumunda müracaat edilmiş ve her bir durumda müştekileri karşılıklı olarak aksiliğe çatma hissinden kurtarmanın bir yolunu özellikle bulmak için sadece yargısını kullanmış bir hakeme tahayyül ettiği gibi birisi çıkar çatışması durumunda bir kaim faaliyeti ile meşgul olan, fakat işini ayıpsız yapan bir yönetim tahayyül edebilir. Fakat böyle bir düzenlemenin oransızlığı öyle açıktır ki, sadece yöneticilerin doğa üstü olarak ilham edildiğine inanmaya eğilimli olanlarda ve ona -liderin, özel öğretmen veya yöneticininkinden- oldukça farklı bir görev atfedelerde olması beklenebilir. Bütün olaylarda yönetim konusunda muhafazakâr olma eğilimi, yönetimin mevcut faaliyetlerin kabulüne ve tebaalarının inançlarına dayandığı yerdeki inançta köklenmiştir; yönetmenin tek uygun biçimi davranışın kurallarını oluşturmak ve uygulamaktır. Kısaca, yönetim konusunda muhafazakâr olmak, davranış kuralları bağlamında uygun olarak kabul ettiğimiz muhafazakârlığın bir yansımasıdır.

O zaman muhafazakârların anladığı şekilde yönetmek, çıkarların hüsrana edici bir çatışmayla sonuçlanmasının en azından muhtemel ol-

duğu şartlardaki davranış biçimleri için bir hukuksal bağ sağlamak; ters biçimde davranan diğerlerinden zarar görenler için rehabilitasyon ve tazmin araçları sağlamak; bazen de kuralları dikkate almadan kendi çıkarlarını takip edenler için ceza sağlamak ve tabi ki bu türden bir hake- min otoritesini sürdürmek için yeterli bir güç sağlamaktır. Bu yüzden yönetme, bir girişimin yönetimi değil, kendi kendine seçilmiş girişimle- rin büyük bir çeşitliliği ile meşgul olanların yönetimi şeklinde, belirli ve sınırlı bir faaliyet olarak görülür. Muayyen şahıslarla değil, faaliyetlerle, yani birbirleriyle çatışma eğiliminde olmaları noktasında faaliyetlerle il- gildir. Ahlâkî doğru ve yanlışlarla ilgili değildir; insanları iyi veya hatta daha iyi hale getirmek için tasarlanmamıştır; sadece mevcut tutumsuz- luk eğilimleri yüzünden insanoğlunun doğal ahlak bozukluğu nokta- sında zarurî değildir; onun işi içinde mutluluklarını aramayı seçmiş ol- dukları faaliyetlerde tebaalarını birbiri ile barış içinde tutmaktır. Ve eğer bu görüşte icap ettirilen herhangi bir genel fikir varsa, belki bu tebaaları- nın sadakatini sürdürmeyen bir yönetimin değersiz olduğudur ve (eski bir püriten deyiminde) 'doğrulukları emreden' biri böyle yapamayabi- lirken (çünkü tebaalarından biri onun doğrusunun hata olduğuna inana- caktır) 'doğru' ve 'yanlış'a farksız olarak kayıtsız olan ve sadece barışı kollayan birisi gerekli sadakate engel çıkarmaz.

O halde, yönetimle ilgili bu şekilde düşünün herhangi birinin yeni- likten uzak olması yeterince anlaşılır: Yönetim davranış kurallarını saç- lar ve aşinalık bir kuralda fevkalade önemli bir özelliktir. Yine de bu ki- şinin diğer düşünceler için bir yeri vardır. Beşerî koşulların mevcut du- rumu, içinde sürekli (sıklıkla yeni icatlardan çıkan) yeni faaliyetlerin açı- ğa çıktığı ve hızlı bir şekilde kendilerini genişlettikleri, mevcut faaliyet ve inançlara uygun olmayan kuralların onlar için yabancı olmak kadar faydasız oldukları için inançların sürekli değiştirildiği veya terk edildiği bir durumdur. Örneğin, yeniliklerin bir çeşidi ve ticaretin yürütülmesin- deki önemli değişiklikler şu an mevcut telif kanununu geçersiz yapmış görölmektedir. Ve ne gazetenin, ne otomobil ne de uçağın İngiltere hu- kukunda henüz düzgün bir tanınmaya ulaşmadığı düşünülebilir; bütün hepsi azaltılması istenen sıkıntılar yaratmıştır. Veya tekrar yine son yüz yılın sonunda hükümetimiz kanunumuzun son kısımlarının geniş bir kodifikasyonuna girişti. Ve bu biçimde her ikisi de onu mevcut inanç- larla ve faaliyet biçimleriyle daha yakın ilişkiye soktu. Ve onu, bizim ge- leneksel hukukumuzun işleyişinin özelliği olan şartlara küçük uyumla- rından yalıtı. Fakat bu statülerin çoğu şimdi maalesef gündem dışıdır. Hatta mevcut şartlara daha az uygun olan büyük ve önemli faaliyet bi- rimlerini yöneten (Ticari Gemi Yasaları gibi) daha eski parlamento ya- saları vardır. Kurallar yönettikleri faaliyetlere uygun olmaya devam e-

derse o zaman yenilik gerekir. Fakat muhafazakârların anladığı gibi, kuralların değiştirilmesi onlara bağlı olan faaliyetlerin ve inançların içindeki değişmeyi her zaman yansıtmalı ve asla empoze etmemelidir ve hiçbir durumda 'topluluğu' yok edecek kadar asla büyük olmamalıdır. Sonuç olarak muhafazakârların sadece varsayımsal durumları karşılamak için tasarımılanan yeniliklerle hiçbir işi olmayacaktır; yeni bir tane icat etmektense sahip olduğu bir kuralı uygulamayı tercih eder; onun yansıtmak için tasarlandığı şartların değişmesinin bir süre için durması açık hale gelene kadar bir kural değişikliğini ertelemeğin uygun olduğunu düşünecektir; durumun gerektirdiğinden fazla değişim tekliflerinden, bütün değişimleri yok etmek için normalin üstünde güç talep eden yöneticilerden ve söylemleri 'kamu malı' veya 'sosyal adalet'e benzer genellemelere dayananlardan, zırh giyen ve devirmek için ejdarhalar arayan toplum kurtarıcılarında şüphelenecektir; yenilik vakasını dikkatlice ele almayı uygun bulacaktır; kısaca politikayı içinde değerli bir alet setinin zaman zaman yenilediği ve devamlı teçhizatlama için bir fırsattan çok temiz tutulduğu bir faaliyet olarak görme eğiliminde olacaktır.

Bütün bunlar yönetim konusundaki muhafazakâr olma eğilimini anlaşılır kılmaya yardım edebilir; örneğin, bu eğilimdeki bir adamın bir yönetimin diğer büyük işlerini, bir dış politikanın yürütülmesini nasıl anlayacağını göstermek için 'özel mülkiyet kurumu' adını verdiğimiz karmaşık düzenlemeler setine niçin böyle yüksek bir değer atfettiğini göstermek, siyasetin iktisat tarafından gölgelendiği görüşünü reddedişinin uygunluğunu göstermek, yönetime uygun özellikle ekonomik olan aslı (belki de tek) faaliyetin istikrarlı bir paranın sürdürülmesi olduğuna niçin inandığını göstermek için ayrıntılar hassasiyetle incelenebilir. Fakat sanırım bu konuda söylenmesi gerek başka bir şey vardır.

Bazı insanlara göre 'yönetim' ondan nasıl yararlanılabileceğinin rüyasını ilham eden geniş bir güç kaynağı olarak görünür. Bunlar insanlığın faydasına olduklarına samimî olarak inandıkları çeşitli boyutlarda gözde projelere sahiptir. Bu tür gücü ele geçirmeyi, eğer gerekli ise onu arttırmayı ve vatandaşlarına gözde projeleri empoze etmek için onu kullanmayı yönetim adamlarının macerası olarak anlarlar. Buna göre, yönetimi bir hırsın aracı olarak tanıma eğilimindedirler ve siyaset sanatı arzuyu ateşlemek ve yönlendirmek içindir. Kısaca, yönetmek, tam olarak diğer herhangi bir başka faaliyet, bir sabun markasını alıp satmak, bir yerin madenlerini çıkarmak veya yerleşimlerini yapmak olarak anlaşılmalıdır. Burada sadece (çoğu zaman) zaten güç devingendir ve güç kaynağı bir kez ele geçirilince başarı vaadi nedeniyle ve tekeli amaçlaması yüzünden girişim dikkate değerdir. Teklif etmesi gerekeni istemek için ha-

trlatılabilecek kadar belirsiz istekleri ve kendi hesaplarına seçim ve faaliyet fırsatlarını, sağlanmış bir bolluk sözüne tercih edecek kadar düşük istekleri olan insanlar olmasaydı, bu günlerde bu tür özel girişim siyasetçisinin hiçbir yeri olmazdı. Ve bu görüldüğü kadar tamamen sorunsuz değildir: Genellikle bu türden bir siyasetçi durumu yanlış değerlendirir ve o zaman kısaca demokratik siyasette bile devenin deve sürücüsü hakkında ne düşündüğünün farkına varırız.

O zaman siyasette muhafazakâr eğilimli olmak yönetme faaliyetlerinin oldukça farklı bir görünüşünü yansıtır. Bu eğilimdeki insan, hırsı tahrik etmeyi ve ona beslenmek için yeni nesnelere vermeyi değil, aksine zaten çok hırslı olan insanların faaliyetlerine bir yumuşatma içeriği enjekte etmeyi; sınırlamayı, boşaltmayı, pasifleştirmeyi ve karşılık vermeyi; arzusunun ateşini arttırmayı değil onları azaltmayı bir yönetim işi olarak görür. Ve bütün bunlar hırsın akıllıca ve orta yollu bir erdem olmasından değil, aksine, eğer hırslı insanlar karşılıklı bir hoşnutsuzluğun eşdeğerinden kaçmak durumundaysa, yumuşamanın kaçınılmaz olması yüzündendir.

Bu tür bir yönetimin iyi kalpli basiretli bir aracı, ahlâkî bir kuralın koruyucusu veya ilahî bir düzenin sembolü olarak görülmeye ihtiyacı yoktur. Sağladığı şey tebaasının (bizim gibi insanlarsa eğer) kolayca değerli olarak tanıyabileceği bir şeydir; gerçekten, bir açıdan ticaret ve eğlencenin normal seyirinde kendi kendilerine yaptıkları bir şeydir. Sextus Empiricus'un eski İranlıların bir kralın ölümünde beş saç uzatma günü için bütün kanunları kenara koymayı kendilerine periyodik olarak hatırlatmayı alışkanlık edinmiş olduklarını anlattığı gibi, yönetilenler onun zorunluluğunun hatırlatılmasına nadiren ihtiyaç duyarlar. Genel olarak konuşulursa, bu hizmetin normal bedelini ödemekten kaçınmazlar ve bu tür bir yönetime uygun tutumun, sevgi, adama veya muhabbet değil sadakat (bazen emin bir gönüllülük, belki diğer zamanlar Sidney Godphin'in istenmeyen gönüllülüğü), saygı ve biraz şüphe olduğunu bilirler. Böylece yönetme tali bir faaliyet olarak anlaşılır; fakat diğer bütün faaliyetler (görünüştün saf düşüncesi hariç) taraf tutmayı zorladığı için ve kayıtsızlığın teslimiyetinin sadece hakime değil fakat aynı zamanda bir adli büroyu işgal ettiği anlaşılan yaşamaya da uygun olması sebebiyle aynı zamanda diğer herhangi bir başkasıyla birleştirilemeyen belli bir faaliyet olarak da görülür. Böyle bir yönetimin tebaaları onun güçlü, uyanık, kararlı, idareli ve ne kaprisli ne de aşırı aktif olmasını isterler: Düşüğünü her zaman çalan, kendi oyununu oynayan, taraf tutan ve kurallarına göre oyunu yönetmeyen bir hakeme ihtiyaçları yoktur.

Fakat yönetimin bu tarzında sadece bildik ve uygun kurallarca empoze edilenden daha fazla gözlemlenen şeyler vardır. Tabii ki, bu, yönetimi hukuktan öte herhangi bir yol, teklif veya kandırma ile desteklemez; bir işleri bakanı amca veya tehdit eden bir maliye bakanı. Fakat tebaasının inançlarına ve geçimlik faaliyetlerine kayıtsızlığının görüntüsünün bizzat bir direnç alışkanlığını tahrik etmesi beklenebilir. Bu tür bir yönetim kavgalarımızın ateşine, inançların hırslı çatışmasına, komşularımızın veya bütün insanlığın ruhunu kurtarma şevkimize, aklın değil, aksine bir hatanın diğerine karşı koymak için hazırlanan ironinin, kendisi bizzat akıllılık taslamadan abartıyı azaltan alayın, tansiyonu dağıtan taklidin, atalet ve şüphenin bir içeriğini enjekte eder: Gerçekten bu türden bir yönetimi kendi kendimize yapmak için ne eğilime ne de zamana sahip olduğumuz şüpheliği bizim için yapmak üzere tuttuğumuz söylenebilir. Bu en sıcak yaz gününde açıkça hissedilen dağın serin dokunuşuna benzer. Veya mecazı bir kenara bırakırsak, parçaların hareket hızını kontrol ederek motorun kendisinin parçalara ayrılmasını engelleyen 'yönetici' gibidir.

O zaman, bu yönetme faaliyeti görüşünü kabul etmesi için bir muhafazakârı yöneten ne aptal bir önyargıdır ne de onu tahrik etmek veya anlaşılır kılmak için gerekli herhangi bir şatafatlı metafiziktir. Bu, girişime yönlendirilen faaliyetin olduğu yerde ona tahsis edilen gücün gözde projeleri geliştirmek için kullanıldığında kaçınılmaz olarak yolsuz olan, tahdide dayalı diğer bir faaliyet düzeni olan sadece zorunlu eşdeğerin gözlemlenmesiyle bağlantılıdır. Aynı zamanda oyunculardan biri olan bir hakem artık hakem değildir; haklarında muhafazakâr olmadığımız 'kurallar' kural olmayıp düzensizliğe yönelik kışkırtmalardır; hayal kurma ve yönetmenin birleşmesi tiranlık doğurur.

O zaman siyasal muhafazakârlık, maceracı ve girişimci olma eğiliminde olan değişime aşık ve 'ilerleme' anlamındaki tutkularını rasyonalize etme eğiliminde olan bir insanda tamamen anlaşılmaz değildir. Ve bu yönetim için açık bir şekilde ileri olmanın uygun olmadığını düşünmek için 'ilerleme'ye inanmanın, onu tatmin etmeden aç gözlülüğü uyandıran bütün inançların en zalim ve faydasız olduğunu düşünmeye gerek yoktur. Gerçekten kendi hesaplarına düşünecek veya yapacak bir şeyleri olan, tatbik etmek için yeteneği veya ulaşmak için entelektüel bir vergisi olan insanlara, hayallerinin kamçılanmasına, arzularının tahrik edilmesine ihtiyacı olmayan ve daha iyi bir dünya rüyaları ivedilik gerektirmeyen insanlara yönetim konusunda muhafazakâr olma eğiliminin pekâlâ uygun olduğu görülebilir. Böyle insanlar, girişimi yönlendirmeden düzen empoze eden ve zevke yer kalacak kadar göreve yoğunlaşan bir kuralın değerini bilirler. Hatta bu kişiler bazı mutlak dinî gerçekleri

temsil etmediğine inanmalarından dolayı değil, aksine sadece mezheplerin kaba rekabetini sınırladığı ve (Hume'un dediği gibi) aşırı hırslı bir ruhbanın musibetini hafiflettiği için hukukî olarak kurulmuş dinî bir düzene katlanmaya bile razı olabilirler.

O halde bu inançlar kendi kendilerini bizim şartlarımıza ve bizi yönetenlerde bulmamız olası kabiliyetlere uygun ve kabul edilebilir olarak tavsiye etsin veya etmesin, bana göre onlar ve benzerleri politika ile ilgili muhafazakâr bir eğilimi anlaşılır kılan şeydir. Bizim kendimizinki dışındaki diğer şartlarda bu eğilimin uygunluğunun ne olabildiği, yönetimle ilgili olarak muhafazakâr olmanın maceracı olmayan, ruhsuz veya temel insanların şartlarında aynı ilişkiye sahip olup olmadığı, cevaplamaya uğraşma ihtiyacımızın olmadığı bir sorudur: Kendi kendimizle olduğumuz gibi ilgiliyiz. Ben bizzat bunun, olayların herhangi bir grubunda önemli bir yer işgal edebileceğini düşünüyorum. Fakat açıkladığımı ümit ettiğim şey şu ki, yönetim konusunda muhafazakâr olmak ve diğer başka şeyler konusunda hemen hemen radikal olmak tamamen tutarsız değildir. Ve benim fikrime göre bu eğilimle ilgili olarak Burke ve Bentham'a kıyasla Montaigne, Pascal, Hobbes ve Hume'dan öğrenilecek daha çok şey vardır. Kusurları sebebiyle değil, fakat sonunda en azından erdemleri olarak kabul ettiğim şeye istinaden siyasetin gençlere uygun bir faaliyet olmadığı görüşüne yöneltebilecek bu görüşün birçok zorlamalarından birine dikkat çekeceğim. Bu tür siyasetin istediği kayıtsızlık modunu sürdürmek veya tedarik etmenin kolay olduğunu hiç kimse iddia edemez. Birisinin kendi arzu ve inançlarını idare etme, mevcut şeylerin dengesini hissetme, iğrenç şeyleri tolere etme, suç ve günah arasını ayırma, hatta hataya yol açıyor görüldüğünde bile formaliteye saygı gösterme; bütün bunların başarılması zordur ve bu başarıların gençlerde aranmaması gerekir.

Herkesin gençlik günleri bir rüya, zevkli bir çılgınlık ve tatlı bir bencilliktir. Orada hiçbir şeyin sabit şekli, hiçbir şeyin sabit fiyatı yoktur; her şey mümkündür ve hepimiz tesadüfen veresiye üzerine yaşarız. Gözlemlenecek hiçbir zorunluluk yoktur, dikkate alınacak hiçbir hesap yoktur. Hiçbir şey önceden belirlenmemiştir; her şey ondan ne yapılabilirse odur. Dünya, içinde kendi arzularımızın yansımaları aradığımız bir aynadır. Cancanlı hislerin sihri dayanılmazdır. Gençken dünyaya teslim olma eğiliminde olmayız; ellerimizin içinde bir kriket sopası olmadığı sürece bir şeyin dengesini asla hissetmeyiz. Sevdiğimiz ile sevmediğimizin arasını ayırma eğiliminde değilizdir; aciliyet bizim önem kriterimizdir ve can sıkıcı olanın değersiz olma ihtiyacında olmadığını kolay anlayamayız. Kontrolde sıkılırız; Shelley gibi bir alışkanlıkta anlaşmanın

başarısızlık olduğuna seve seve inanırız. Bence gençken bunlar bizim erdemlerimiz arasındadır; fakat eğilimden ne kadar uzak ise tarif ettiğim yönetimin tarzına katılım için de o kadar uygundur. Hayat bir rüya olduğu için siyasetin, içinde kendimizinkileri empoze ettiğimiz rüyaların bir karşılığı olduğunu (makul, fakat yanlış bir mantıkla) iddia ederiz. Pitt gibi (gülünç bir şekilde daha genç) bazı şanssız insanlar yaşlı doğarlar ve neredeyse beşiklerinde siyasetle meşgul olmaya layıktırlar; belki en şanslı olan diğerleri, insanın sadece bir kez genç olduğuna ve asla büyümediğine inanırlar. Fakat bunlar istisnalardır. Çoğuna göre, geçtiğimiz zaman, sadece bizim kendi hislerimize indirgenemeyen kendimizin dışındaki diğerleri tarafından doldurulan; içinde bir şey ödediğimizi bir başka şeye ödeyemediğimiz şairane bir imaj değil gerçeğin bir dünyası olan; her biri kendi sabit şeklinde, kendi denge noktasında, kendi fiyatında olan somut varlıkların bir dünyasını açan Conrad'ın dediği 'kesikli çizgi' vardır. Eğer çok eğilimliyse ve düşünecek daha iyi hiçbir şeyimiz yoksa, bu olağan dünyada evde olmak bize muhafazakâr eğilimli insanın siyasal faaliyet olarak kabul ettiği şeyle meşgul olma hakkı verir.